

ється безпосередньо вищим керівництвом; перехід від фрагментарної, службової кадрової діяльності до інтеграції функцій керівництва і кадрових функцій; професіоналізація функцій менеджменту персоналу; підвищення значимості управління змінами серед функцій менеджменту персоналу; інтернаціоналізація функцій менеджменту персоналу; зростання у менеджменті персоналу питомої ваги функцій поглиблення соціального партнерства і регулювання соціально-трудових відносин; зміна принципів і методів у системі мотивації, зростання ролі нематеріальної, і особливо статусної мотивації; перехід від підвищення кваліфікації до постійного розвитку людських ресурсів

similar papers at core.ac.uk

provided by Institutional Repository of Vadym Hetman

в менеджменті персоналу на українських підприємствах та розробці практичних рекомендацій по удосконаленню системи менеджменту персоналу підприємств України з урахуванням зазначених світових тенденцій.

Література

1. Пугачев В. П. Руководство персоналом организации: Учебник. — М.: Аспект Пресс, 1998. — 279 с.
2. Управление персоналом в условиях социальной рыночной экономики / Под ред Р. Марра, Г. Шмидта. — М.: МГУ, 1997. — 480 с.
3. Управление персоналом / Под ред. Т. Ю. Базарова, Б. Л. Еремина. — М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 1998. — 423 с.
4. Шекина С. Современные представления об управлении персоналом // Управление персоналом. — 2004. — № 1–2. — С. 70—79.

Стаття надійшла до редакції 05.05.2007

УДК 331

Д. В. Верба,

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ СТВОРЕННЯ РОБОЧИХ МІСЦЬ У РЕГІОНАХ УКРАЇНИ

Обсяги та структура створюваних робочих місць визначають організаційно-технічні передумови досягнення повноти і ефективності зайнятості. Оцінка впливу процесів створення робочих місць на показники продуктивності праці, загальної чисельності

працюючих та пропорцій їх розподілу за секторами зайнятості і видами економічної діяльності є необхідною передумовою обґрунтованого державного регулювання процесів розширення сфери докладання праці. У вітчизняній науково-методичній та навчальній літературі оцінка масштабів створення робочих місць надається здебільшого в контексті задоволення потреби безробітних в місцях докладання праці, а структури робочих місць — щодо збалансування професійно-кваліфікаційних характеристик економічно активного населення і системи робочих місць національної економіки (регіону) [1, 2, 3]. Проте методичні принципи оцінки соціально-економічної ефективності створення робочих місць можуть бути значно розвинуті за рахунок врахування складного комплексу процесів, що опосередковують зв'язок між змінами масштабів і структури системи функціонування робочих місць і динамікою показників зайнятості населення.

В цій роботі для оцінки соціально-економічної ефективності (якості) процесів створення робочих місць області використовуватимуться як показники, динаміка яких трактується незалежно від динаміки і співвідношень інших показників, так і показники, динаміка яких трактується залежно від динаміки та співвідношень інших показників обраних для оцінки. Відповідно, різні показники матимуть різний механізм включення до комплексного індексу соціально-економічної ефективності (якості) створення робочих місць регіону. Так, зростання середньої суми інвестицій, що припадає на одне новостворене робоче місце, може вважатись позитивною тенденцією, якщо супроводжується випереджаючим, або хоча б порівняним зростанням продуктивності праці у відповідному чи наступному році та відбувається не лише за рахунок скорочення частки робочих місць, створюваних із залученням інвестицій. Відповідно, зростання цього показника має підвищувати комплексний індекс якості створення робочих місць регіону лише якщо виконуються наведені умови. Зростання частки робочих місць, створюваних на підприємствах, що є юридичними особами і подають форму звітності ЗПН, може вважатись позитивною тенденцією, якщо сприяє підвищенню темпів розширення сфери докладання праці (за рахунок того, що менша частка таких робочих місць припиняє існування протягом першого року від створення, ніж серед робочих місць, створених в секторі самозайнятості) і підвищенню темпів зростання продуктивності праці (за рахунок того, що підприємства, пересічно забезпечують вищу продуктивність праці, ніж досягається в секторі самозайня-

тості). Відповідно, і внесок цього показника в компасний індекс якості має залежати від того, наскільки виявляється позитивний вплив зростання частки робочих місць створених в секторі найманої праці підприємств на динаміку продуктивності праці і динаміку чисельності зайнятих.

Чотири показники серед обраних для оцінки якості процесів створення робочих місць у регіоні тлумачаться як такі, більше значення яких відповідає вищій якості відтворення системи робочих місць області незалежно від динаміки і співвідношень інших показників. Так, більшому рівню продуктивності праці, вищій частці робочих місць, створених із залученням інвестицій та більшому відносному темпу розширення сфери докладання праці відповідають більші значення індексу якості створення робочих місць регіону незалежно від динаміки і співвідношень інших показників. Так само більшому коефіцієнту оновлення системи робочих місць області відповідає вище значення комплексного індексу якості створення робочих місць.

Середня сума інвестицій, що припадає на одне створене економічне робоче місце, частка робочих місць, створених на підприємствах, що є юридичними особами і подають форму звітності ЗПН у різних областях та в різні роки включаються до складу комплексного індексу за різними процедурами розрахунків, залежно від динаміки і співвідношень інших показників.

Темпи зростання продуктивності праці використовуються лише для оцінки характеру впливу інших показників на якість відтворення системи робочих місць. Залежно від позитивної чи негативної динаміки продуктивності праці визначається чи враховується при розрахунку комплексного індексу зростання частки робочих місць, створених у секторі найманої праці підприємств, що є юридичними особами і подають форму звітності ЗПН. Залежно від співвідношення темпів зростання продуктивності і темпів збільшення середніх інвестиційних витрат на створення економічного робочого місця визначається чи вплине їх зростання на комплексний індекс якості відтворення системи робочих місць.

Алгоритм врахування показників, що входять до складу комплексного індексу якості створення робочих місць в області, наведено в табл. 1.

Таблиця 1

АЛГОРИТМ ВРАХУВАННЯ РІЗНИХ ХАРАКТЕРИСТИК ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ КОМПЛЕКСНОГО ІНДЕКСУ ЯКОСТІ ПРОЦЕСІВ ВІДТВОРЕННЯ СИСТЕМИ РОБОЧИХ МІСЬ ОБЛАСТІ

Назва показника	механізм зв'язу показника із розміром комплексного індексу якості відтворення системи робочих місь областей		
	вплив на розмір комплексного індексу якості відтворення системи робочих місь областей	умови визначення характеру зв'язу між розміром показника і розміром комплексного індексу якості відтворення системи робочих місь областей	спосіб врахування розміру показника для визначення комплексного індексу якості відтворення системи робочих місь областей
Середні інвестиційні витрати на створення економічного робочого місця із урахуванням даних областей про питому вагу робочих місь, створених із залученням інвестицій	вищим середнім інвестиційним витратам відповідає вищий індекс якості відтворення системи робочих місь області (Ія), меншим — нижчий індекс	1. Співвідношення темпу зростання продуктивності праці і темпу зростання середніх інвестиційних витрат на створення робочого місця (СІВ) у порівнянні вважається позитивною тенденцією вважається лише таке зростання інвестиційних витрат, що не переважає темпів зростання продуктивності праці. Відповідно, зростання СІВ понад темпи зростання продуктивності праці не збільшує індекс якості відтворення системи робочих місь області (Ія) 2. Абсолютна різниця між приростом СІВ порівняно з минулим роком (розраховується за формулою (5)) та їх приростом за рахунок зміни питомої ваги робочих місь, створених із залученням інвестицій (формула (4)): якщо весь приріст середніх інвестиційних витрат обумовлено виключно скороченням питомої ваги робочих місь, створених із залученням інвестицій, то такий приріст не вважається позитивною тенденцією і, відповідно, не збільшує індекс якості відтворення системи робочих місь області (Ія)	у випадку, коли не виконуються умови, що дозволяють трактувати зміну показника як позитивну тенденцію Для розрахунку нормованого розміру середніх інвестиційних витрат на створення робочого місця приймається не фактичне значення цього показника, а розрахункове, отримане за формулою (3). В результаті, зростання середніх інвестиційних витрат понад темпи зростання продуктивності праці не впливає на розмір нормованих середніх інвестиційних витрат і, відповідно, на розмір (Ія) Для розрахунку нормованого розміру середніх інвестиційних витрат на створення робочого місця приймається не фактичне значення цього показника, а розрахункове, отримане за формулою (6). В результаті, зростання середніх інвестиційних витрат обумовлене виключно зменшенням питомої ваги робочих місь, створених із залученням інвестицій не впливає на розмір нормованих середніх інвестиційних витрат і, відповідно, на розмір (Ія)

Назва показника	механізм зв'язку показника із розміром комплексного індексу якості виробництва продукції в міській області	умови визначення характеру зв'язку між розміром показника і розміром комплексного індексу якості виробництва продукції в міській області	спосіб врахування розміру показника для визначення комплексного індексу якості виробництва продукції в міській області	
			у випадку, коли виконуються умови, що дозволяють трактувати зміну показника як позитивну тенденцію	у випадку, коли не виконуються умови, що дозволяють трактувати зміну показника як позитивну тенденцію
Питома вага робочих місць, створених на підприємствах, що є юридичними особами і подають форму звітності ЗПН	вищий питомий вагі відповідно до вищого (Я), менший — нижчий індекс	Зміна порівняно із минулим роком продуктивності праці та загальної чисельності зайнятих: зростання питомої ваги робочих місць, створених на підприємствах, що є юридичними особами і подають форму звітності ЗПН вважається позитивною тенденцією лише в тому разі, якщо супроводжується або зростанням продуктивності праці, або зростанням чисельності зайнятих. Одночасно, зменшення питомої ваги робочих місць, створених на підприємствах, що є юридичними особами і подають форму звітності ЗПН, вважається негативною тенденцією лише в тому разі, якщо супроводжується і скороченням продуктивності праці (порівняно із минулим роком) і зменшенням чисельності зайнятих порівняно із минулим роком	Розраховується нормована питома вага робочих місць, створених на підприємствах, що є юридичними особами і подають форму звітності ЗПН за формулою (2) і використовується для розрахунку комплексного індексу якості виробництва продукції в міській області за формулою (1)	Для розрахунку нормованої питомої ваги приймається не фактична питома вага, а розрахункова (за формулою 7). Розрахункова питома вага менша за фактичну, якщо у звітному році мало місце зростання питомої ваги робочих місць, створених на підприємствах, але не відбулось ні зростання продуктивності праці, ні збільшення чисельності зайнятих порівняно із минулим роком і більша за фактичну — якщо у звітному році відбулось зменшення питомої ваги, але відбулось чи зростання продуктивності праці, чи збільшення чисельності зайнятих порівняно із минулим роком

Рівень продуктивності праці	вищому показнику продуктивності праці відповідає вищий індекс якості відтворення системи робочих місць області, меншому — нижчий індекс	незалежно від динаміки та співвідношень інших показників	Розраховується нормований розмір продуктивності праці за формулою (2) і використовується для розрахунку комплексного індексу якості відтворення системи робочих місць області за формулою (1)
Темп зростання продуктивності праці	безпосередньо для визначення комплексного індексу якості відтворення системи робочих місць області не враховується. Впливає на визначення впливу на комплексний індекс таких показників як середні інвестиційні витрати на створення економічного робочого місця та питома вага робочих місць, створених на підприємствах, що є юридичними особами і подають форму звітності ЗПН		
Питома вага робочих місць, створених із залученням інвестицій	вищому показнику питомої ваги відповідає вищий індекс якості відтворення системи робочих місць області, менший — нижчий індекс	незалежно від динаміки та співвідношень інших показників	Розраховується нормована питома вага за формулою (2) і використовується для розрахунку комплексного індексу якості відтворення системи робочих місць області за формулою (1)
Відносний темп розширення сфери докладання праці (індекс зростання чисельності зайнятих)	вищому відносному темпу розширення відповідає вищий індекс якості відтворення системи робочих місць області, меншому — нижчий індекс	незалежно від динаміки та співвідношень інших показників	Розраховується нормований відносний темп розширення сфери докладання праці за формулою (2) і використовується для розрахунку комплексного індексу якості відтворення системи робочих місць області за формулою (1)
Коефіцієнт оновлення системи робочих місць	вищому коефіцієнту оновлення системи робочих місць області відповідає вищий індекс якості відтворення системи робочих місць області, меншому — нижчий індекс	незалежно від динаміки та співвідношень інших показників	Розраховується нормований коефіцієнт оновлення системи робочих місць області за формулою (2) і використовується для розрахунку комплексного індексу якості відтворення системи робочих місць області за формулою (1)

Для приведення до співставної форми різних за розмірністю показників, які включатимуться до складу комплексного індексу якості відтворення системи робочих місць області, значення кожного з них перераховані до нормованого виду за формулою:

$$\text{ПН}_{it} = \frac{P_{it} - P_{\min,t}}{P_{\max,t} - P_{\min,t}}, \quad (1)$$

де ПН_{it} — нормоване значення показника i -ї області в t -му році;

P_{it} — значення показника i -ї області в t -му році;

$P_{\min,t}$ — найменше значення показника серед усіх областей України в t -му році;

$P_{\max,t}$ — найбільше значення показника серед усіх областей України в t -му році;

За результатами проведених для кожної області розрахунків отримані нормовані значення всіх показників, що визначатимуть розмір комплексного індексу якості відтворення системи робочих місць області.

До таблиці 2 зведені розраховані за нормованими значеннями основних характеристик відтворення системи робочих місць областей України комплексні індекси якості відтворення системи робочих місць. В таблиці 3 наведені результати ранжування областей України за розмірами комплексного індексу якості відтворення системи робочих місць.

За розмірами комплексного індексу якості відтворення системи робочих місць всі регіони України можна умовно поділити на три групи. Перша — регіони із найвищою якістю відтворення системи робочих місць (значення індексу більші за середнє значення індексу збільшення на середньоквадратичне відхилення ряду індексів регіонів України). Для отриманих у 2005 р. обласних індексів, середнє значення становить 0,320, середньоквадратичне відхилення — 0,0938, відповідно до першої групи належать регіони із значенням індексу вищим за 0,414. До цієї групи увійшли чотири перші області.

До другої групи — області, що мають індекси якості вищі за середнє значення індексу для всього ряду областей, але менше за 0,414. До цієї групи увійшли сім областей. Нарешті до третьої групи увійшли області із індексом якості меншим за середнє по Україні значення (через відсутність даних по Львівській області — 15 регіонів). В складі третьої групи можна також виокремити підгрупу областей із критично низькою якістю відтворення системи робочих місць — області, що мають значення індексу якості нижче за середнє зменшене на середньоквадратичне відхилення. До цієї підгрупи належать два регіони України.

**НОРМОВАНІ ЗНАЧЕННЯ ХАРАКТЕРИСТИК ПРОЦЕСІВ ВІДТВОРЕННЯ
СИСТЕМИ РОБОЧИХ МІСЦЬ В ОБЛАСТЯХ УКРАЇНИ***

	Нормований коефіцієнт оновлення системи робочих місць					Нормований рівень продуктивності праці					Нормовані середні інвестиційні витрати на створення економічного робочого місяця				
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
АР Крим	0,019	0,247	0,301	0,228	0,000	0,016	0,013	0,017	0,017	0,017	0,281	0,121	0,212	0,180	0,180
Вінницька	0,015	0,000	0,457	0,443	0,019	0,026	0,028	0,063	0,037	0,019	0,037	0,019	0,011	0,012	0,012
Волинська	0,011	0,080	0,759	0,737	0,009	0,049	0,001	0,004	0,022	0,011	0,022	0,011	0,000	0,000	0,000
Дніпропетровська	0,117	0,090	0,362	0,307	0,230	0,360	0,258	0,284	1,294	0,704	1,294	0,704	1,000	1,000	1,000
Донецька	0,325	0,470	0,240	0,184	0,295	0,413	0,314	0,342	0,493	0,240	0,493	0,240	0,494	0,505	0,505
Житомирська	0,613	0,651	0,740	0,743	0,013	0,010	0,007	0,008	0,234	0,119	0,234	0,119	0,156	0,156	0,156
Закарпатська	0,348	0,434	0,447	0,384	0,011	0,002	0,029	0,043	0,038	0,017	0,038	0,017	0,050	0,051	0,051
Запорізька	0,267	0,541	0,447	0,395	0,178	0,196	0,175	0,150	1,000	0,554	1,000	0,554	0,798	0,798	0,798
Івано-Франківська	0,595	0,857	1,000	1,000	0,110	0,184	0,110	0,144	0,076	0,045	0,076	0,045	0,047	0,051	0,051
Київська	0,053	0,027	0,316	0,249	0,148	0,148	0,098	0,087	0,105	0,051	0,105	0,051	0,080	0,081	0,081
Кіровоградська	0,133	0,149	0,646	0,641	0,051	0,000	0,054	0,063	0,800	0,405	0,800	0,405	0,541	0,561	0,561
Луганська	0,575	0,567	0,361	0,273	0,083	0,076	0,141	0,173	0,229	0,121	0,229	0,121	0,256	0,330	0,330
Миколаївська	0,345	0,578	0,480	0,436	0,128	0,190	0,126	0,140	0,297	0,166	0,297	0,166	0,594	0,631	0,631
Одеська	1,000	1,000	0,164	0,090	0,190	0,244	0,153	0,142	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,009	0,009
Полтавська	0,060	0,592	0,547	0,500	0,105	0,111	0,093	0,116	0,158	0,038	0,158	0,038	0,046	0,048	0,048
Рівненська	0,099	0,097	0,751	0,758	0,113	0,105	0,093	0,104	0,216	0,107	0,216	0,107	0,110	0,113	0,113
Сумська	0,224	0,453	0,748	0,654	0,097	0,090	0,028	0,045	0,030	0,007	0,030	0,007	0,000	0,000	0,000
Тернопільська	0,000	0,422	0,892	0,961	0,035	0,083	0,000	0,014	0,820	0,302	0,820	0,302	0,256	0,272	0,272
Харківська	0,571	0,538	0,318	0,262	0,125	0,228	0,087	0,078	0,343	0,184	0,343	0,184	0,363	0,455	0,455
Херсонська	0,451	0,677	0,469	0,617	0,002	0,085	0,035	0,037	0,037	0,020	0,037	0,020	0,047	0,051	0,051
Хмельницька	0,190	0,298	0,605	0,611	0,035	0,059	0,050	0,074	0,105	0,058	0,105	0,058	0,090	0,073	0,073
Черкаська	0,250	0,531	0,776	0,808	0,020	0,042	0,011	0,000	0,024	0,012	0,024	0,012	0,037	0,035	0,035
Чернівецька	0,389	0,326	0,488	0,452	0,050	0,010	0,012	0,044	0,059	0,027	0,059	0,027	0,045	0,046	0,046
Чернігівська	0,230	0,211	0,528	0,495	0,598	0,543	0,405	0,364	0,026	0,011	0,026	0,011	0,009	0,009	0,009
Київ	0,520	0,545	0,418	0,400	1,000	1,000	1,000	1,000	0,036	0,010	0,036	0,010	0,023	0,023	0,023
Севастополь	0,269	0,199	0,000	0,000	0,013	0,087	0,046	0,058	0,043	0,023	0,043	0,023	0,058	0,069	0,069

Продовження табл. 2

	Нормована питомо вага робочих місяць, створених із залученням інвестицій				Нормований відносний темп розширення сфери локалізації праці				Нормована частка робочих місяць, створених в секторі найманої праці підприємств				Нормований темп зростання продуктивності праці			
	2002	2003	2004	2005	2002	2003	2004	2005	2002	2003	2004	2005	2002	2003	2004	2005
АР Крим	0,050	0,038	0,040	0,041		0,301	0,300	0,553	0,272	0,206	0,251	0,151		0,000	0,969	0,000
Вінницька	0,188	0,181	0,186	0,187		0,563	0,202	0,079	0,323	0,251	0,235	0,171		0,502	0,693	0,926
Волинська	0,464	0,441	0,460	0,471		0,112	0,133	0,793	0,738	0,623	0,548	0,056		0,802	0,115	0,218
Дніпропетровська	0,001	0,001	0,001	0,001		0,325	0,278	0,471	1,000	0,859	0,620	0,508		0,520	0,562	0,682
Донецька	0,014	0,016	0,019	0,019		0,479	0,278	0,471	0,434	0,351	0,385	0,644		0,426	0,648	0,727
Житомирська	0,009	0,009	0,009	0,010		0,436	0,531	0,523	0,000	0,022	0,082	0,242		0,379	0,330	0,650
Закарпатська	0,155	0,084	0,087	0,089		1,000	0,430	0,797	0,802	0,681	0,678	0,696		0,240	0,514	0,744
Запорізька	0,001	0,001	0,001	0,001		0,213	0,254	0,432	0,521	0,440	0,467	0,433		0,504	0,453	0,632
Івано-Франківська	0,096	0,084	0,087	0,089		0,000	0,553	1,000	0,779	1,000	0,984	0,530		1,000	0,178	1,000
Київська	0,205	0,191	0,193	0,195		0,499	0,199	0,368	0,173	0,160	0,209	0,640		0,416	0,495	0,686
Кіровоградська	0,000	0,000	0,001	0,001		0,425	0,247	0,364	0,275	0,209	0,254	0,123		0,341	0,629	0,792
Луганська	0,018	0,018	0,019	0,019		0,301	0,261	0,594	0,040	0,018	0,090	0,081		0,471	0,475	0,570
Миколаївська	0,031	0,006	0,006	0,006		0,281	0,361	0,785	0,388	0,310	0,347	0,783		0,597	0,535	0,641
Одеська	0,821	0,795	0,828	0,840		0,492	0,682	0,633	0,223	0,164	0,212	0,195		0,422	0,367	0,688
Полтавська	0,173	0,172	0,182	0,185		0,602	1,000	0,726	0,155	0,100	0,061	0,000		0,442	0,323	0,768
Рівненська	0,065	0,066	0,069	0,071		0,666	0,452	0,543	0,556	0,460	0,413	0,080		0,310	1,000	0,730
Сумська	0,358	0,350	0,361	0,363		0,755	0,506	0,599	0,120	0,069	0,101	0,326		0,306	0,408	0,672
Тернопільська	0,000	0,000	0,000	0,000		0,428	0,201	0,390	0,676	0,568	0,585	0,657		0,852	0,613	0,910
Харківська	0,015	0,014	0,014	0,015		0,373	0,598	0,434	0,273	0,206	0,251	0,283		0,490	0,000	0,032
Херсонська	0,091	0,089	0,092	0,094		0,262	0,000	0,000	0,124	0,073	0,098	0,913		0,589	0,520	0,937
Хмельницька	0,083	0,073	0,070	0,071		0,283	0,197	0,388	0,335	0,262	0,191	0,157		0,601	0,504	0,754
Черкаська	0,216	0,189	0,187	0,185		0,149	0,249	0,783	0,214	0,188	0,235	0,115		0,552	0,393	0,476
Чернівецька	0,091	0,087	0,089	0,089		0,902	0,769	0,896	0,324	0,253	0,288	0,041		0,222	0,397	0,716
Чернігівська	0,289	0,279	0,288	0,291		0,698	0,239	0,406	0,345	0,271	0,255	0,121		0,295	0,583	0,731
Київ	1,000	1,000	1,000	1,000		0,576	0,250	0,373	0,789	0,669	0,693	0,909		0,419	0,579	0,802
Севастополь	0,184	0,185	0,194	0,198		0,469	0,254	0,432	0,549	0,508	1,000	1,000		0,556	0,577	0,784

3 Львівської області не отримано звіту про хід виконання державної програми зайнятості за 2002—2005рр.

Таблиця 3

**КОМПЛЕКСНІ ІНДЕКСИ ЯКОСТІ СТВОРЕННЯ
РОБОЧИХ МІСЦЬ ОБЛАСТЕЙ УКРАЇНИ**

	Комплексний індекс якості процесів відтворення системи робочих місць			Комплексний індекс якості процесів відтворення системи робочих місць (за винятком впливу нормованого коефіцієнту оновлення системи робочих місць)		
	2003	2004	2005	2003	2004	2005
Україна, всього						
АР Крим	0,155	0,186	0,195	0,136	0,163	0,188
Вінницька	0,173	0,186	0,159	0,208	0,132	0,102
Волинська	0,219	0,317	0,343	0,247	0,228	0,265
Дніпропетровська	0,390	0,420	0,429	0,450	0,431	0,453
Донецька	0,328	0,288	0,361	0,300	0,298	0,396
Житомирська	0,208	0,254	0,280	0,119	0,157	0,188
Закарпатська	0,370	0,287	0,343	0,357	0,255	0,335
Запорізька	0,324	0,357	0,368	0,281	0,339	0,363
Івано-Франківська	0,361	0,464	0,469	0,262	0,356	0,363
Київська	0,180	0,182	0,270	0,210	0,156	0,274
Кіровоградська	0,198	0,291	0,292	0,208	0,219	0,222
Луганська	0,184	0,188	0,245	0,107	0,154	0,240
Миколаївська	0,255	0,319	0,463	0,191	0,287	0,469
Одеська	0,449	0,340	0,318	0,339	0,375	0,364
Полтавська	0,269	0,321	0,263	0,205	0,276	0,215
Рівненська	0,250	0,315	0,278	0,281	0,227	0,182
Сумська	0,287	0,291	0,331	0,254	0,199	0,267
Тернопільська	0,301	0,322	0,382	0,276	0,208	0,267
Харківська	0,257	0,272	0,254	0,201	0,263	0,253

	Комплексний індекс якості процесів відтворення системи робочих місць			Комплексний індекс якості процесів відтворення системи робочих місць (за винятком впливу нормованого коефіцієнту оновлення системи робочих місць)		
	2003	2004	2005	2003	2004	2005
Херсонська	0,201	0,124	0,285	0,106	0,055	0,219
Хмельницька	0,172	0,201	0,229	0,147	0,120	0,153
Черкаська	0,185	0,249	0,321	0,116	0,144	0,224
Чернівецька	0,267	0,282	0,261	0,256	0,241	0,223
Чернігівська	0,336	0,287	0,281	0,361	0,239	0,238
Київ	0,633	0,564	0,618	0,651	0,593	0,661
Севастополь	0,245	0,259	0,293	0,254	0,310	0,351

1. Оцінка соціально-економічного ефективности процесів створення робочих місць яка враховує лише масштаби створення робочих місць не може слугувати основою прийняття рішень щодо визначення цільових показників реалізації державної політики зайнятості, пропорцій розподілу ресурсів між напрямками діяльності Державної служби зайнятості та оцінки ефективності їх витрачання. Необхідно враховувати також показники структури створюваних робочих місць, темпи розширення масштабів сфери докладання праці за рахунок створення робочих місць і зміни режимів їх експлуатації.

2. Для областей, що характеризуються високими середніми за ретроспективний період темпами зростання обсягів створення робочих місць властиві здебільшого менші за середні по Україні темпи зростання продуктивності праці, зменшення середньої суми інвестицій, що припадає на одне новостворене робоче місце та частки робочих місць, що створюються із залученням інвестицій, відповідно — із поліпшенням технічних передумов досягнення продуктивної зайнятості. Також для таких областей характерні здебільшого високі темпи перерозподілу загальної кількості робочих місць на користь сектору самозайнятості і близькі до середніх по Україні темпи розширення сфери докладання праці.

Література

1. Герасимчук В. І., Петрова І. Л., Туранський Ю. П. Проблема вибору оптимального рішення з можливих варіантів розвитку регіонального ринку праці / Ю. П. Туранський (заг.ред.). — К.: Український ін-т соціальних досліджень, 2001. — 147 с.
2. Калініна С. П. Ринок праці і зайнятість: теоретико-методологічний аспект — Донецьк: ДНУ, 2005. — 227 с.
3. Структурна трансформація економіки та ринок праці України: тенденції, соціальні наслідки, перспективи / С. І. Бандур, Т. А. Заяць, Ю. М. Маршавін, О. М. Могільний, В. Г. Лук'яненко / — К.: РВПС України, 1999. — 268 с.

Стаття надійшла до редакції 21.04.2007

УДК 316.42:65.016

Т. В. Вербіцька, аспірантка,
Кіровоградський національний технічний університет

РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА: СОЦІАЛЬНИЙ АСПЕКТ

АНОТАЦІЯ. В статті досліджується питання розвитку підприємства. Подається характеристика таких термінів, як «розвиток», «соціальний розвиток» та «розвиток підприємства», останній з яких розглядається через призму соціальних відносин.

Питання розвитку існувало завжди і підіймалося дослідниками майже всіх сфер діяльності — філософами, психологами, соціологами, економістами тощо. Насамперед це пояснюється тим, що розвиток — це незворотна, спрямована, необхідна зміна всього існуючого. У результаті розвитку виникає нова якість.

Термін «розвиток підприємства» є часто вживаним і зустрічається при обговоренні різносторонніх питань. При цьому, точно-го визначення та критеріїв розвитку конкретно не сформульовано, що викликано, перш за все, загальним характером його вживання.

За конкретним визначенням «розвитку» доцільно звернутися до енциклопедій та словників.

Найбільш загальне та всеохоплююче визначення даного терміну можна знайти в економічному словнику під редакцією